

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра педагогіки вищої школи

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ**

**підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
(шифр і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою

Педагогіка вищої школи

(назва програми)

мова навчання

українська

Розробники:

Фатальчук С.Д. – доцент кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Рецензенти:

Саяпіна С.А. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету гуманітарної та економічної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Цибулько Л.Г. – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри педагогіки вищої школи

Протокол № 13 від «15» червня 2022 р.

Завідувач кафедри
(ПШБ)

Топольник Я.В.

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«27» червня 2022 р.

протокол № 9

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ**

Назва

Кількість кредитів	4
Рік підготовки, семестр	1 1
Компонент освітньої програми	обов'язковий
Викладач	Фатальчук С.Д. – доцент кафедри педагогіки вищої школи, кандидат педагогічних наук, доцент
Контактна інформація	s-fatalchuk@ukr.net
Консультації	кожний четвер місяця, 13.00. – 14.00.
Анотація навчальної дисципліни	<i>об'єкт вивчення</i> – процес історичного розвитку педагогічний ідей, теорій та концепцій та освітнього процесу у світі. <i>предмет вивчення</i> – історія виникнення та становлення системи освіти та педагогічної думки в різні історичні періоди, а також сучасні тенденції її розвитку.
Опис навчальної дисципліни	<i>Мета навчальної дисципліни:</i> є ознайомлення здобувачів з головними етапами становлення та розвитку зарубіжної і національної школи та педагогічної думки від найдавніших часів до сьогодення; залучення до творчого дослідництва та критичного осмислення педагогічної спадщини; формування професійного педагогічного світогляду. <i>Завдання вивчення навчальної дисципліни</i> «Історія освіти та педагогічної думки»: – сформувати у здобувачів цілісну систему знань про соціально-економічні та суспільно-політичні передумови формування системи освіти та педагогічної думки в різні історичні періоди; – розкрити філософсько-педагогічні концепції розвитку освіти в їх історичній ретроспективі. – забезпечити оволодіння кожним здобувачем знань основ зарубіжної і вітчизняної школи, здійснювати пошукову діяльність, розвивати свій творчий потенціал;

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є набуті раніше компетентності та результати навчання з ОК: Філософія освіти та науки, Педагогіка вищої школи.

Програмні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1 Здатність проектувати й здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду, сформованих знань із філософії наукової діяльності та соціокультурних проблем. ЗК-2 Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.

ЗК-4 Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах.

ЗК-5 Здатність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.

Фахові компетентності (ФК)

ФК-2 Готовність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел.

ФК-6 Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі освіти.

ФК-8 Здатність науково супроводжувати студентоцентрований освітній і виховний процес з орієнтацією на інтереси особистості, суспільства і держави.

ФК-12 Здатність вибудовувати студентоцентровану взаємодію зі студентами, розвивати їх емоційний і соціальний інтелект, створювати позитивні міжособистісні відносини й доброзичливий психологічний клімат, підтримувати академічну атмосферу та культуру в ЗВО.

Ключові слова: педагогіка, педагогічна думка, система освіти, заклад освіти, професійна компетентність, Європейський простір вищої освіти, класичний університет, академія, колегія тощо.

Очікувані результати навчання:

Програмні компетентності:

ПРН-2 Застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язування дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях. ПРН-5 Дотримуватися основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснювати особистісний вибір у морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності.

ПРН-8 Системно аналізувати та гнучко застосовувати у практичній педагогічній діяльності цікаві й перспективні освітні інновації, адаптуючи їх до можливостей і потреб конкретної аудиторії, а також використовувати широкі можливості інформаційних технологій.

ПРН-9 Проводити аналіз основних світоглядних і методологічних проблем галузі та суміжних із нею наук; планувати професійну діяльність у сфері наукових досліджень.

ПРН-11 Оперувати різними методами і засобами дослідницької діяльності педагога; володіти способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретації отриманих результатів, вивчення та творче застосування педагогічної спадщини і досвіду роботи педагогів-новаторів, вміннями робити висновки.

ПРН-13 Здійснювати критичний аналіз сучасної системи освіти; створювати умови конструктивної взаємодії з усіма суб'єктами освітньо-виховного процесу.

Матеріали та ресурси:

Рекомендована література:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є.Артюхова, І.О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

2. Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні: підручн. Київ: ЦП «Компринт», 2019. 519 с.

3. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: підруч. Київ: ТОВ «ЦП «Компринт» 2016.С. 412 с.

4. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Світовий досвід та сучасні тенденції розвитку університетської освіти» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011

	<p>Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання:2-ге вид. перероб. та доповн. / Уклад.: С. Д. Фатальчук, Н. С. Гарань. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2021. 94 с.</p> <p>5. Фатальчук С.Д., Топольник Я.В., Гарань Н.С., Сипченко О.М. Питання академічної доброчесності в дослідженнях зарубіжних учених / Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2021. Вип. 76. Т. 3. С. 135-139.</p> <p>6. Прокопів Л. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навч. - метод. посібн. Івано-Франківськ, 2017. 166 с.</p> <p>7. Фатальчук С.Д. Топольник Я.В, Саяпіна С.А. Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни «Історія освіти в Україні» Метод. Реком. Слов'янськ, 2019. 61</p> <p>8. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Світовий досвід та сучасні тенденції розвитку університетської освіти» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки денної та заочної форми навчання:2-ге вид. перероб. та доповн. / Уклад.: С. Д. Фатальчук, Н. С. Гарань. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2021. 94 с.</p> <p><i>Інформаційні ресурси в Інтернеті:</i></p> <p>1. Google Scholar або Google Академія: пошукова система і некомерційна бібліометрична база даних, що індексує наукові публікації та наводить дані про їх цитування. URL: https://scholar.google.com.ua/2 .</p> <p>2. База даних Національної бібліотеки України імені Вернадського- URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/</p> <p>3. Законодавство України. URL: http://www.rada.kiev.ua; http://www.nau.kiev.ua; http://www.ukrpravo.kiev.com; http://www.liga.kiev.ua.</p> <p>4. Хмельницька С.О. Педагогіка. Історія педагогіки. URL:http://ehsupir.uhsp.edu.ua/bitstream</p>
Теми	Програма навчальної дисципліни містить такі теми:

<p>Тема 1. Виховання і навчання у первісному суспільстві та епоху Сереньовічча.</p> <p>Тема 2. Освіта в епоху Просвітництва (XVII - XVIII ст.). Становлення та розвиток класичної європейської педагогіки (XVIII- XIX ст.).</p> <p>Тема 3. Формування вищої освіти в країнах Європи. Перші університети.</p> <p>Тема 4. Реформаторська педагогіка Я.А. Коменського.</p> <p>Тема 5. Роль виховання та його значення у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Й. Герbart, К. Гельвецій та ін.)</p> <p>Тема 6. Мета і завдання всебічного і гармонійного розвитку особистості в доробках Р. Оуена, Ф. Дістервега.</p> <p>Тема 7. Теорія вільного виховання та принцип природовідповідності в працях Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці.</p> <p>Тема 8. Педагогічні погляди М. Монтесорі, Ф. Фребеля.</p> <p>Тема 9. Розвиток зарубіжної школи і педагогіки в кінці XIX – на початку XX ст.</p> <p>Тема 10. Школа і педагогіка в Західній Європі і США в першій половині XX ст..</p> <p>Тема 11. Школа і педагогіка у високорозвинених країнах світу (США, Великобританія, Франція, Канада, Швеція, Німеччина, Японія) в другій половині XX на початку XXI століття.</p> <p>Тема 12. Сучасний стан та тенденції розвитку освіти у найбільш розвинених країнах світу (США, Китай, Великобританія, Німеччина, Франція, Японія, Норвегія, Швеція, Канада).</p> <p>Тема 13. Освіта та педагогічна думка Київської Русі IX – XII ст.</p> <p>Тема 14. Освіта і школа в період занепаду Київської держави (друга половина XIII – середина XVI ст.). Педагогіка в контексті Українського Відродження (друга половина XVI – середина XVII ст.).</p> <p>Тема 15. Педагогічна думка і освіта козацької доби (Українське Бароко) у другій половині XVII ст. – XVIII ст.</p> <p>Тема 16. Зародження вищої освіти в Україні. Зміст та організація педагогічної діяльності в Острозькій колегії та Києво - Могилянській академії.</p> <p>Тема 17. Педагогічні погляди і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили та ін.</p> <p>Тема 18. Концепція природовідповідного і морального виховання в творчості Г. Сковороди.</p> <p>Тема 19. Становлення та розвиток системи освітніх в Україні у XIX ст..</p> <p>Тема 20. Становлення педагогічних поглядів О.Духновича, М.Пирогова, М.Драгоманова, М.Костомарова.</p> <p>Тема 21. Ідея народності виховання в творчості К. Ушинського, Т. Шевченка та її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.</p> <p>Тема 22.. Педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. (М.Куліш, М. Корф, Х.Алчевська, П. Лубінець).</p> <p>Тема 23. Теоретичні аспекти розбудови національної освіти і шкільництва в працях С. Русової, М. Драгоманова, І. Франка, Л.Українки.</p>
--

	<p>Тема 24. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні на початку ХХ ст. Педагогічні погляди та просвітницька діяльність українських педагогів та організаторів освіти.</p> <p>Тема 25. Становлення національної системи освіти в першій половині ХХ століття. Педагогічна система А.С. Макаренка.</p> <p>Тема 26. Педагогічна система В.О.Сухомлинського.</p> <p>Тема 27. Школа, освіта і педагогічна наука в Україні у другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст.</p> <p>Тема 28. Освіта в Україні на сучасному етапі.</p>
<p>Методичні поради для викладачів «Як навчати?»</p>	<p><i>Методи навчання:</i> словесний метод (дискусія, співбесіда, доповідь тощо); практичний метод (практичні заняття, самостійна робота); наочний метод (метод демонстрацій); інноваційні методи – використання мультимедійних презентацій у програмі Power Point), робота в Moodle.</p>

Методичні поради для здобувачів «Як навчатися?»	<i>Види роботи здобувачів:</i> огляд фахової літератури, творча робота (ІНДЗ), виступ-презентація, підготовка доповіді.
Оцінювання	<i>Види, методи та форми контролю.</i> Види: поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (іспит).
	<p>Методи: перевірка самостійної роботи, усне опитування Форми: індивідуальна та фронтальна перевірка Організаційні процедури та порядок виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, рівня відповідності отриманих знань, умінь і навичок здобутій кваліфікації в межах освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про контрольні заходи у „ДДПУ” (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf)</p> <p>Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих під час практичних занять, здійснюється за такими критеріями: під час опитувань – за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття; за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні. Дисципліна оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів. Кількість балів, яка виставляється здобувачу, може бути знижена:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за кожную неправильну відповідь; - за неповну відповідь; - за невчасне виконання завдання; - за недостовірність поданої інформації; - за недостатнє розкриття теми; - за відсутність посилань на літературні джерела; - за порушення академічної доброчесності. <p><i>Основні вимоги:</i> Здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених навчальною дисципліною. <i>Презентації</i> – повнота та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту, має бути ще не менше трьох джерел інформації); за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на використану літературу та джерела; за наявність змістовних висновків; за</p>

глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

Допуск до підсумкового контролю з навчальної дисципліни становить 60 балів, межа незадовільного навчання становить 59 балів.

Вивчення навчальної дисципліни закінчується складанням іспиту і оцінюється максимальною оцінкою у 100 балів.

Іспит складаються здобувачами в період екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом. Терміни проведення екзаменаційних сесій визначаються графіком освітнього процесу. ДДПУ може встановлювати здобувачам індивідуальні терміни складання іспитів у разі поважних причин. Іспити проводяться згідно з розкладом, який доводиться до відома здобувачів не пізніше як за місяць до початку сесії. Здобувачі, які за поточним оцінюванням у семестрі мають результат навчання з дисципліни 60 балів і вище, можуть, за бажанням, бути звільнені від складання екзамену й отримати як результат оцінювання ту кількість балів, що відповідає кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни, або здобувач може підвищити оцінку, яку він отримав за результатами роботи в семестрі, під час складання іспиту в період сесії.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів, затверджені в ДДПУ (для оцінювання іспиту):

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував всебічні, систематичні й глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без похибок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації підвалини основних дисциплін, виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.

Оцінка «добре» (75-89 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з

дисципліни та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності.

Оцінка «задовільно» (60-74 бали) виставляється здобувачеві, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді на екзамені та під час виконання екзаменаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача.

Оцінка «незадовільно» (26-59 балів) виставляється здобувачеві, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань, і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни.

Оцінка «неприйнятно» (0-25 балів) виставляється здобувачеві, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних завдань, пропустив без поважних причин значну кількість занять (більше ніж 50%), і не може продовжувати навчання без проходження повторного курсу навчання.

Розподіл балів із дисципліни

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам, із розподілом за темами за результатами поточного контролю (денна форма навчання)

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	Max	Min	Max	Min	Max	Min
Т 1	-	-	10	5	4	2
					4	2
Т 2	-	-	10	5	4	2
					4	2
Т 3	-	-	10	5	4	3
					7	5
Т 4	-	-	10	5	7	5

					4	2
Т 5	-	-	10	5	4	3
					4	3
					4	3
Разом	-	-	50	30	50	30

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам, із розподілом за темами за результатами поточного контролю (заочна форма навчання)

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	Max	Min	Max	Min	Max	Min
Т 1	-	-	10	5	4	2
					4	2
Т 2	-	-	10	5	4	2
					4	2
Т 3	-	-	10	5	4	3
					7	5
Т 4	-	-	10	5	7	5
					4	2
Т 5	-	-	10	5	4	3
					4	3
					4	3
Разом	-	-	50	30	50	30

Здобувачі вищої освіти, які за поточним оцінюванням у семестрі мають результат навчання з дисципліни 60 балів і вище, можуть, за бажанням, бути:

звільнені від складання екзамену й отримати в результаті оцінювання 60-80 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни;

звільнені від складання екзамену й отримати в результаті оцінювання 81-100 балів, що відповідають кількості балів поточного оцінювання з навчальної дисципліни, за відсутності пропусків занять з усіх предметів семестру без поважних причин (до 10%), але за обов'язкового надання в

	<p>деканат виконаних самостійних завдань з відповідної дисципліни.</p> <p><i>Політика щодо дедлайнів та перескладань, академічної доброчесності, відвідування:</i> виявлення ознак академічної недоброчесності в творчих роботах є підставою для незарахування їх викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Креативна ініціатива здобувача вищої освіти підтримується.</p> <p>Урегулювання порядку повторного проходження контрольних заходів у ДДПУ регламентується «Положенням про контрольні заходи»</p> <p>(http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf).</p> <p>Здобувачам вищої освіти у разі отримання незадовільної оцінки на контрольному заході надається можливість для перескладання екзамену: один раз - викладачу, другий раз - комісії.</p> <p><i>Відвідування</i> занять є обов'язковим, виключеннями можуть бути не явка тільки з поважних причин (хвороба, індивідуальний графік і т. ін.) здобувач має можливість в інші (пізніші) строки відпрацювати. Практикується можливість виконання і надсилання виконаних завдань на платформі дистанційного навчання <i>Moodle</i>.</p>
--	--

<p>Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»</p>	<p>Переваги вивчення навчальної дисципліни:</p> <p>Вивчення дисципліни дає можливість:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сформувати у здобувачів систему знань щодо сутності та соціального значення освіти; - усвідомити системність, взаємозв'язок та цілісність різних педагогічних явищ і процесів, багатогранність практичної спрямованості педагогіки; - орієнтуватися у тенденціях освітньої політики в Україні та за кордоном; - розглядати педагогічні явища, розвиток освіти та науки у їх історичній ретроспективі; - застосовувати компаративний аналіз щодо вивчення педагогічних проблем у зарубіжному та вітчизняному контекстах; - адаптовувати та застосовувати ідеї видатних педагогів у сучасну педагогічну практику; - загальнювати інноваційний педагогічний досвід у власному науковому дослідженні.
--	---

Фатальчук С.Д.

канд. пед. наук, доцент

Гарань Н.С. канд. пед. наук, доцент